

# MÂCİD AYRAL'IN MATBU YAZILARINA DAİR

Prof. Uğur DERMAN<sup>1</sup>

orcid.org/0000-0001-5685-6148 Geliş Tarihi: 12.11.2021

Kabul Tarihi: 30.11.2021



X. asrın mârûf hattatlarından Hüseyin Mâcid Ayral (1891-1961) Osmanlı Devleti'nin son devrinde hüsn-i hatta merak saran gençlerdendir. Doğduğu ve ikamet ettiği Beylerbeyi'nde Ahmed Râkım (ö.1940) ve Şefik Bey'in (1815-1880) talebesinden Ali Efendilerden *sülüs-nesih* yazılarını meşk etmiş; eline geçen Şefik Bey yazıları, onu bu yola çektiği için sanat hayatında "Şefik tavrı"nı benimsemiştir. Fakat *celî sülüs* hattında Sâmi Efendi yolundan ayrılmamıştır. Yazımızdaki *celî sülüs* örnekleri de bu üsluptadır.

Daha sonra Medresetü'l-Hattâtîn'e talebe olup burada tuğrakeş İsmail Hakkı Altunbezer'den (1873-1946) *celî sülüs* ve Hulûsi Yazgan'dan (1869-1940) *ta'lik* hattını meşk ederek 1922'de mezun olmuştur. Bâbîâlîde yazıhane açıp hattatlığa başladıysa da 1928'de gelen harf inkılabıyla bu meşgalesine son vermek mecburiyetinde kalmış; naklettiği Ankara'da Vilâyet Encümeni Başkâtıblığı vazifesinden emekli olarak 1950'li yılların başında İstanbul'a yerleşmiştir.



Görsel 1  
Celi sülüs Besmele  
(1377/1957),  
19 x 43 cm.

<sup>1</sup> Gelenekli Türk Sanatları Uzmanı



**Görsel 2**

Sülüs Besmele ve celi sülüs âyet-i kerime (1376/1956), 26 x 41,5 cm.

Meâli: “De ki: Allâh'ın takdir ettiğinden başkası bize isâbet etmez” (Tevbe sûresi, 51.den)

(Mâcid Bey bu levhasında, imzâsını kendisinin “Zühdi” mahlasını da belirterek atmıştır. Yazının etrafı Rikkat Kunt'un çizimiyle lâciverd renkli rûmillerle bezenmiştir).



**Görsel 3**

*Celi sülüs* âyet-i kerîme (Târihsiz), 23 x 43,5 cm.

Meâli: “Şüphesiz Allah rızık verendir, güçlüdür, çok kuvvetlidir” (Zâriyat sûresi, 58)

(Mâcid Bey bu levhasında da, imzâsını kendisinin “Zühdi” mahlasını belirterek atmıştır.)



**Görsel 4**

*Celi sülüs* âyet-i kerîme (1376/1956), 25 x 48 cm.

Meâli: “Allah katında en değerli olanımız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanımızdır” (Hucurât sûresi, 13'den)

(Mâcid Zühdi Bey'in, bu yazısına koyduğu istifli imzânın tercümesi şöyledir: “Bağdad Güzel Sanâatlar Enstitüsünün Arab hattı üstadı Mâcid Zühdi bunu yazdı”)

**Görsel 5**

Celi sülüs bir  
kelâm-ı kibâr  
(1376/1956), 41 x  
48 cm.

Meâli: “Hak dâima  
yücedir, onun  
önüne geçilmez”

(Mâcid Zühdi  
Bey’in, bu yazısına  
koyduğu istifli  
imzânın tercümesi  
şöyledir: “Bağdad  
Güzel Sanatlar  
Enstitüsünün Arab  
hattı üstadı Mâcid  
Zühdi bunu yazdı”.  
Yazının dört köşesi  
Rikkat Kunt’un  
çizimiyle lâciverd  
renkli rûmillerle  
bezenmiştir).



Mâcid Bey, 1955 yılından itibaren -davet üzerine- Bağdat'a gitmiş ve oradaki Güzel Sanatlar Enstitüsünde hüsn-i hat muallimi olarak hayli talebe yetiştirmiştir. 1959'daki kanlı Irak ihtilalinden sonra artık oralarda kalmak istemediğinden İstanbul'a dönmüş, kalan iki yıllık ömrünü de burada tamamlamış ve 17 Mart 1961'de vefat ederek Karacaahmet Sultan mezarlığına defnedilmiştir.<sup>2</sup>

O sıralarda Yapı ve Kredi Bankasının kurucusu Kâzım Taşkent (1894-1991) ve Gazeteci Şevket Rado (1913-1988), Mâcid Bey'in bazı yazılarını kendi matbaalarında bastırmayı kararlaştırmışlar, o devirde böyle faaliyetlerden çekinildiği ve pek de rastlanmadığı için meraklılarınca ilgiyle karşılanmışlardır. Bağdat dönüşü Feneryolu'nda müstakil bir ev yaptıran Mâcid Bey'e herhâlde maddi katkı sağla-

mak için bu yola gidilmiştir. Basılan beş levhanın bazılarında tezyîni motifler gerektiği cihetle, bunu da Güzel Sanatlar Akademisinin tezhib muallimesi Rikkat Kunt Hanım (1903-1986) üstlenmiştir. Doğan Kardeş Matbaasında basılan bu levhaların 1959 yılından itibaren Yapı ve Kredi Bankasının bazı büyük şubelerinde vitrinlere konularak teşhir edildiğini, müşterilere hediye veya makul bir bedelle iştirâ olduğunu görmüştüm. Ancak 27 Mayıs 1960 askerî darbesinden sonra bu levhalar hemen ortadan kaybolmuştur. İhtilal korkusuyla kalanların yok edildiğini sanıyorum.

Elimizde örnekleri kalan bu levhalardan birtakımını okuyucularımıza sunarken, artık bulunması imkânsız olan bu yazıları için geç kalmış olarak 60. vefat yıl dönümünde Mâcid Ayrâl'i da şükran ve rahmetle anarız.

<sup>2</sup> Mâcid Bey'in hayatı hakkında geniş mâlûmât için bkz. İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Son Hattatlar*, İstanbul 1955, s.179-182; M. Uğur Derman, *Ömrümün Bereketi*: 1, İstanbul 2011, s.222-231.